

Τέλεση της Ασματικής Τριθέκτης στη Θεολογική Σχολή του Α.Π.Θ.

Στο

πλαίσιο του μαθήματος της Λειτουργικής, στον Ι.Ν. Αγίας Τριάδος της Θεολογικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης τελέσθηκε για μια ακόμη φορά η Ασματική Ακολουθία της Τριθέκτης. Πρόκειται για Ακολουθία του Ενοριακού - Ασματικού Τυπικού, η οποία ετελείτο τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή στην Αγία Σοφία Κωνσταντινουπόλεως έως το 1204 και στην Αγία Σοφία Θεσσαλονίκης έως την εποχή του αγίου Συμεών Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, ο οποίος υπήρξε και ο μεταρρυθμιστής του Ασματικού Τυπικού.

Η ονομασία αυτής της σύντομης Ακολουθίας προέρχεται από την ώρα κατά την οποία ετελείτο, μεταξύ δηλαδή της τρίτης και της έκτης ώρας της ημέρας, της σημερινής ενάτης μέχρι δωδεκάτης μεσημβρινής περίπου. Η δομή της είναι ανάλογη με το πρώτο μέρος της θείας Λειτουργίας έως τα κατηχούμενα και τις ευχές των πιστών. Ήταν, όπως σημειώνει ο μακαριστός καθηγητής Ιωάννης Φουντούλης, ο οποίος πρώτος εξέδωσε για λειτουργική χρήση αυτή την Ακολουθία, «ένα υποκατάστατο της θείας Λειτουργίας, μία Λειτουργία χωρίς Λειτουργία, χωρίς την προσφορά των δώρων και την τέλεση του μυστηρίου».

Μετά την έναρξη της Ακολουθίας με το «Εύλογημένη ή βασιλεία...» ακολουθούν τρία αντίφωνα, ψαλμοί δηλαδή που ψάλλονται αντιφωνικά, με τις ειδικές εκφωνήσεις και ευχές ενδιάμεσα. Γίνεται στη συνέχεια η Είσοδος, ενδεδυμένου του ιερέα και του διακόνου με πορφυρά άμφια και αναγιγνώσκεται περικοπή από την

Παλαιά Διαθήκη. Το κείμενο προέρχεται από το βιβλίο του Προφήτου Ησαΐου κατά τη Μεγάλη Τεσσαρακοστή ή του Προφήτου Ιεζεκιήλ κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα. Του αναγνώσματος προηγείται ανάλογο τροπάριο αντί τρισαγίου και το προκείμενο, στοιχεία που εναλλάσσονται. Η Ακολουθία ολοκληρώνεται με την Εκτενή δέηση και τις ευχές υπέρ των κατηχουμένων και υπέρ των πιστών.

Από την εποχή που το Ασματικό Τυπικό αντικαταστάθηκε από τη μοναχική λειτουργική τάξη έπαψε και η τέλεση της Ακολουθίας της Τριθέκτης. Τμήμα της μόνο και συγκεκριμένα το προφητικό ανάγνωσμα από τον Ησαΐα με τα προκείμενά του διασώζεται στη μοναχική Ακολουθία του Τριωδίου και συγκεκριμένα στην Ακολουθία της Έκτης (ΣΤ΄) Ώρας. Από την άποψη αυτή μπορούμε να μιλούμε για τη «Μοναχική Τριθέκτη», με τη συμβολική αναφορά πάντοτε στην ανάμνηση του πάθους του Κυρίου και τη σταύρωσή Του, που έγινε κατά την έκτη ώρα. Γι' αυτό άλλωστε και τα άμφια των τελούντων αυτήν την Ακολουθία είναι πορφυρά, δηλαδή τα κατά την βυζαντινή παράδοση πένθιμα άμφια.

Σε κάθε περίπτωση το χαρακτηριστικό αυτό το παράδειγμα της αρχαίας ασματικής παράδοσης ζωντανεύει και πάλι, έστω για μία φορά τον χρόνο, τόσο στον ακαδημαϊκό χώρο για την λειτουργική κατάρτιση των φοιτητών, όσο και σε κάποιες Μητροπόλεις για τον λατρευτικό εμπλουτισμό του πληρώματος της Εκκλησίας. Προς την κατεύθυνση αυτή καθοριστική θεωρείται η συμβολή του μακαριστού Καθηγητού της Λειτουργικής κ. Ιωάννου Φουντούλη, του Ομότιμου μουσικολόγου Καθηγητού του Α.Π.Θ. κ. Αντωνίου Αλυγιζάκη και του Ομότιμου Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Γρηγορίου Στάθη. Ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος ήταν εκείνος ο οποίος επεulόγησε με Συνοδική Απόφαση την τέλεση της Ακολουθίας της Τριθέκτης σε όποιες Ενορίες το επιθυμούν, εκτός όμως της Μεγάλης Τεσσαρακοστής που είναι και ο φυσικός λειτουργικός της χώρος. Η αναβίωση πάντως παλαιών λειτουργικών προτύπων αναδεικνύει μεγέθη με ιστορικό, θεολογικό και ποιμαντικό ενδιαφέρον. Η λειτουργική μας θεολογία κρύβει θησαυρούς στους οποίους αξίζει με επιμέλεια να εντρυφούμε.